

Titel: En meget sælsom Begivenhed med en Perle- eller Corallfisker ved Navn Nicolay. Hvorledes han efter Kongens af Sicilien hans Befalning, optog et Guldbæger, som var nedsenkt imellem de store Havsvælg Scylla og Charybdis, og hvad for underlige Ting han saae der. [...]

Citation: "En meget sælsom Begivenhed med en Perle- eller Corallfisker ved Navn Nicolay. Hvorledes han efter Kongens af Sicilien hans Befalning, optog et Guldbæger, som var nedsenkt imellem de store Havsvælg Scylla og Charybdis, og hvad for underlige Ting han saae der. [...]", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 15*, A.H. Godiches Efterl., 1771, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-1_015-shoot-workid1_015_005b.pdf (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 15

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

En meget sælsom Begivenhed med en Perle- eller Corallfisker

ved Navn

Nicolay.

Hvorledes han efter Kongens af Sicilien hans Befalning, optog et Guldbæger, som var nedsenkt imellem de store Havsvælg Scylla og Charybdis, og hvad for underlige Ting han saae der. Tillige med en kort Beskrivelse over nogle Havdyr, Polypus, Havhunde og Carcharia, med videre som Historien indeholder.

Kiøbenhavn, 1771.

Trykt i det Kongel. Universitets Bogtrykkerie hos A. H. Godiches Efterleverske.

2

3

Paa den Tid, da Kong Friderich den Anden regierede i Sicilien, (ungefær ved Aaret Christi 1700) var der en Urinator eller Perle- og Corallfisker, navnlig Nicolay, som fra sin Ungdom op, havde opholdt sig til Søes, havde øvet sig i at svømme og dykke under Vandet, og havde søgt sin Næring med Corall- og Perlefangsten, ja havde forelsket sig saaledes udi Søelevnet, at han tidt og ofte forblev 4 til 5 Dage i Søen, og levede af raae Fiske. Han havde vendt sig saaledes fra den almindelige Levnets Maade, saa at han, baade naar han var i Vandet, som og, naar han var paa Landet, kunde leve en heel Dag igiennem, uden at trække sin Aande, saa

4

at han derudi var ligere en Amphibio, end et Menneske. Han kunde bringe Breve i en Taske hele Søen igiennem, saa at de ikke kunde beskades af Vandet, hvorudover han tidt og ofte blev brugt som et Bud. Ja Galleyerne har undertiden truffet ham i den største Storm, og meent, at han var et Havmonstrum; Men af dem, som kiendte ham, blev han taget op ind i Skibet, og bespiset, og efter en liden Samtale med dem, har han begivet sig ned i Vandet igjen, og svømmet derfra.

Da Kongen i Sicilien engang opholdte sig i Messina, og havde hørt mange utrolige Ting om denne Nicolay, fik han Lyst til at see dette Menneske, hvilken, efterat han nogle Dage var bleven søgt efter baade til Lands og Vands, blev tilsidst fundet, og maatte stille sig frem for Kongen. Og da Kongen havde faaet mange sielsomme Ting at vide af ham, som befandt sig i Vandet, blev han nysgierig efter at viide, hvorledes det forholder sig ved det nærvæd liggende Charybdis. (Charybdis er et farlig Sted i Havet imellem Sicilien og Italien, efterdi det tyrcheniske og siciliske Hav, ved det de støder tilsammen, gjør et stort Bulder), derved er og det Forbiørg Scylla, en høy Klippe, som, naar Vindene støder an imod

5

den, gir formedelst nogle Huuler, som er der, en langvarig Lyd, som er skrekkelig at høre, formedelst dens adskillige ildeklingende Stemmer, og naar Skibene kommer den nær til i Stormveyr, bliver de slaget i stykker. Lige der over for er det Havsvælg Charybdis, Hvor Havet vælder ned udi, og derpaa bryder det op igjen med en forskrekkelig Brusen, som er farlig for de der forbiseylende, der maae flye for dette saavelsom for det lige over for liggende Sted. Hvorudover det Ordsprog er kommen: Den som søger at undgaae Havsvælget Charybdis, han bliver dog stødt ind paa Klippen Scylla, (Incidit in Scyllam, qvi vult vitare Charybdim). For nu at udforske dette farlige Sted, befalte Kongen dette Menneske, at begive sig ned i det

selsamme Havsvælg, og at give ham Underretning derom. Og paa det han skulde vise sig villigere dertil, og man igien kunde være vis paa, at han havde været der nedre i, lod Kongen kaste en gylden Pocal ned paa samme Sted og lofte, at dersom han kunde bringe den op igien, skulde den blive ham foræret. Nicolay syntes got derom, og lovede, at gjøre sit beste dertil. Begav sig derpaa fornøyet ned i Svælget, og kom efter tre Qvarters Tid op igien, holdende Pocalen i sin Haand. Derpaa

6

blev han indladt i Kongens Pallais, og efterat han, siden han var temmelig udmattet af det store Arbeyde, han havde havt, var bleven vederqvæget med et got Maaltid, blev stillet frem for Kongen, hvorpaa han svarede saaledes paa Kongens Spørsmaal:

Naadigste Konge! hvad som Eders Majestæt har befalet mig, har jeg forrettet. Men ingenlunde havde jeg vildet efterkomme deres Kongel. Befalning, dersom jeg forher har vidst, hvad jeg nu har erfaret, og det ikke engang, om de vilde have foræret mig det Halve af deres Kongerige. Thi der ere fire Ting, som gjør dette Sted meget farlig, ikke allene for mig, men og for Fiskene selv. 1) Den stærke Fart, som Vandet kommer med, der farer op af Svælget, hvilket den Stærkeste ikke tør driste sig til at staae imod, altsaa har jeg heller ikke kunde formaae at trænge mig der igiennem, men maatte begive mig paa Siden ned til Grunden. 2) Er der allevegne mange spidse og skarpe Steenklipper, igiennem hvilke jeg ikke uden Livs Fare og med mit Hoveds Forliis kunde komme til Bonden. 3) Er der en stærk Strøm, som det underjordiske Vand har, der trænger igiennem Klippen, og arbeyder sig frem imod det Vand, som farer op af Svælget, og er

7

saa grusom, saa at en, der var frygtsom, maatte døe. 4) Var der mange store forskrekkelige Polypi, hvis Legeme var større end den største Mands Legeme. Disse hang ved Siden af Klipperne, med lange udstrakte Fødder, som efter al Anseelse vare mere end 10 Fødder lange. Dersom een af dem havde grebet fat paa mig, saa havde den, ved det den omfavnede mig, krystet mig til Døde. Imellem de nederste Klipper opholder sig mange forskrekkelige Havhunde, med tre Rader Tænder i Munden, som ikke er meget mindre end Delphinerne, for disse kan ingen være sikker, thi naar han bliver grebet fat af dem, tør han ikke tænke paa, at han faaer Lov til at leve længere.

Da nu Nicolay havde fortalt dette ordentligen, spurgte Kongen ham hvorledes han i saadan en Hast havde kundet finde Bægeret. Derpaa svarede han: Bægeret havde formedelst det frem og tilbage stridende Vands Strøm ikke kundet gaaet lige ned til Bunden, men at det var bleven kastet frem og tilbage til Siden, indtil det var falden i en slet, og noget udhulet Klippe, der havde han seet det ligge, og hentet det op igien. Thi dersom det var falden lige ned i Hvirvelen eller Svælget, saa havde det været umueligt for ham at kunde faae det.

8

Der var og paa samme Sted saadan en Dybhed, saa at det syntes for hans Øyne, som det var den mørkeste Nat. Kongen spurgte ham, om han endnu ikke engang vilde vove sig derved; derpaa svarede han vel Ney, men saasnart ligesaadan et Bægere, som det forrige, hvorved der tilligemed hang en Pung fuld af Ducater, var bleven kastet ned, har han strax ladet sig det gefalde, og begivet sig derved igien, men er ikke siden kommen op igien. Maaskee en Polypus eller Carcharia har faaet fat paa ham.

Denne Historie er just den samme, der findes antegnet i Kongens Protocol, og er bleven Kirchero meddeelt af Archivets Secretair

9

Her følger en Beskrivelse paa de foromtalte Havdyr, nemlig Polypus, Havhunde, og Carcharia.

1.

Angaaende Polypus: Saa er det en sælsom Art af en fremmet Fisk, som nedstammer fra Blækfisken, der har en sort Vædske ligesom Blæk hos sig, hvoraf der findes tre Slags, som f. Ex. Polypus, Sepia og Loligo. Polypus (som vel har sit Navn af mange Fødder, da dog Scal. exerc. p. 218. C. 2. siger ipfi pedes vix hac appellatione digni, det er: at han formedelst hans Fødder er neppe værd at kaldes med dette Navn) har lange Been og et kort Liv, og kan krybe ligesom en Kaalorm. Men Sepia og Loligo har et stort Legeme og korte Been, og kan allene svømme. Polypus, naar den fornemmer Uveyr, søger den til Klipperne, men Sepia og Loligo svømmer og springer op i veyret. Der fortælles og, at Polypus skal ey have nogen Snabel som Sepia og Loligo, ey heller har den saadant et haardt Rygbeen som Sepia. Disse

10

slags Fiske ere meget usædvanlige i vore kolde nordiske Lande, men opholder sig meest i den varme middellandske Søe, uden det saa er, at de ved en bestandig Storm eller ved en anden Hændelse kan blive

bragt ind i vore Søer, ligesom der f. Ex. da der i Enden af Aaret 1661 blev fanget en Loligo i Holland, imellem Schevlingen og Catvig, da de engelske Skibe laae der for at afhente Hans Majestæt af Storbrittannien. Og da han blev fanget, har han stillet sig saa forunderlig til, saa at Fiskerne meente, at Diævelen var selv i Garnet, ja han gav sig heller ikke tabt, førend man havde kastet en Baadshage i Livet paa ham, og dermed holdt ham fast. Han skal have levet tre Timer efter at han var bleven fanget. Hollændernes Beretning om ham lyder saaledes: Han er ungefær 3 og 1/2 Fod lang, har et forunderlig Hoved, og oven paa Hovedet en ottekantet Stierne, som nesten er en Fod lang, hvoraf de to Spidser ere overtrukne med Hud, ligesom Vingerne paa en Flagermuus. Oven paa Stiernens staaer hist og her mange Topper med en liden Krone omfattet, og da Fisken endnu levede, saa har disse Topper skinnet ligesom et Speyl. Udaf Stiernens gaaer en Ørne Snabel (som i Scal. exerc. p. 218, beqvæmmere kalder en Papa-

11

gøye Snabel), som kan aabnes og igjen tillukkes. Der neden under har han en Snude eller Mund som et Svin. Imellem Snuden og Stiernens ere Øynene, hvilke i Fiskens levende Live vare saa forskrekkelige at see, saa at man frygtede for at komme den nær. Efterat Øynene vare udtagne og skulde balsameres, har man befundet, at den inderste Kierne i Øyestenen saae ud som en Perle. Øynene i sig selv vare saa store som et stort Kalvs Øye, (saa at Fiskerne er bleven buddet for det ene Øye 100 hollandske Gylden). Under Stiernens eller Kronens, som han havde oven paa Hovedet, gik der to lange Arme ud, som ungefær vare to Finger brede. Han havde to Stæder, hvorigiennem han faaer sin Spising, og ingen Udgang. Man har heller ikke fundet nogen Tarme i Livet paa ham, men allene Lever og Fedt. Hvorudover Physici og de Lærde, som har reyst vidt og bredt omkring, bekiender, at de ikke har fundet dens Lige paa nogen Stæder, hverken i Italien, Tyrkiet eller Indien. Derfor holdes den for en besynderlig Vandskabning, som den Allershøyeste allene veed hvad det skal betyde. Ligeledes beretter Hamborgerne: At der i Aaret 1662 otte Dage efter Christi Himmelfartsdag blev i Elven ved Hamborg fanget en Sepia,

12

som ikke i noget eftergav, men snarere overgik den hollandske Loligo i Henseende til dens forundringsværdige Skabning; Thi dens Længde med sine Pinnæ eller Finder er 3 Fod lang, dens Corpus eller Legeme er i sig selv oval, thi den er 1 1/2 Fod lang, men kuns 3/4 Fod bred. De to Finner, som gaaer fra Hovedet af, ere ligesom to Tobakspiber, hvide og glindsende, men paa Enden seer de ud som Ørne Kløer, og er besadt med en hvidt og sort slags Coraller. Foruden disse ere der otte Pinnæ eller Fibræ, som udbreder en stor Stierne, og som seer alle lige eens marmoreret ud, og ere zirede med Coraller. Hans Mund, som er i Midten af denne Stierne, er saa stor som en Halv Daler, ud af hvilken der sees en ret Figur paa en sortbruun Ørns Snabel. Hans Øyne ere ligesaa runde som et par Øxe Øyne, med sorte Øyestene. Huden paa hans Ryg er ret skøn marmoreret og blød. Men Rygbenet er saa haard som paa en Skildpadde, saa at, naar man banker derpaa, saa lyder det, som paa en haard Knokkel. Paa begge Sider af Rykken har han to ledige Tasker, hvilke man med rette kan kalde Vindflasker. Han har ingen Svantz. Naar man vender den om paa den anden Side, saa har han endnu en Mund, men som er huul,

13

og lige under Hovedet. Hans Bug er som en tom Pung; thi den har ingen Tarme, er ellers neden under gandske hvidt som et slags Flynder, som Tydsken kalder Scholle. Dette er hvad Hamborgerne beretter os, om deres Havmonstrum.

Nu følger, hvad Skade saadanne deslige Dyr kan foraarsage, og da beretter Athenæus Lib. 13 cap. 6. om Polypi: naar han siger: at det hænte sig engang i Italien i den Stad Portuolo, som ligger ved Strandkanten, at en forskrekkelig stor Polypus, snigede sig igiennem en Huule eller Svælg, hvorigiennem Stadens Ureenheet løber ud i Søen, ind i en Fiskehandlers Huus, og brød en stor Tønde, hvori der var nedsaltet Fisk, i stykker, og aad det beste der udaf. Kiøbmanden for at vide, hvem der havde tilføyet ham denne Skade, satte en Vægter paa samme Sted, hvor Tønden stod. Om Nattetide kom Polypus et forskrekkeligt stort Dyr, og slog sine Arme eller Been om en frisk Tønde, trykkede den saa haardt, at den sprang i stykker, og maatte give Fiskene af sig, og da han havde gjort sig et got Maaltid, begav han sig tilbage igiennem Indgangen ud i Søen igjen. Vægteren, som blev forskrekket over saa uformodentlig et Syn, stod af Angest gandske stille, lod alting skee, og for-

14

tællede tiilig om Morgenen, hvorledes det var gaaet til. Omendskiønt denne Hændelse forekom Kiøbmanden vel noget utrolig, men dog saae, en nye Skade igjen, saa gik han selv med nogle bevæbnede Mænd og skarpe Instrumenter hen for at imodtage den samme uindbudne Giæst. Og saa snart som Polypus var kommen igiennem sin sædvanlige Gang igjen, blev Hullet tilstoppet for ham, derpaa hans Been afhuggede, og saaledes dræbt. Hvis Legeme Felianus, som han skriver, selv har seet.

2.

Angaaende Havhunde, saa bliver de af Salvianus og Eustarius regnet iblant Valfiskene, men Aldrovandus vil ikke samtykke med Dem derudi. De skal dog alligevel have en Valfiskes Størrelse, som veyede 1000 Pund. Og Gillius fortæller, at Niceenserne har berettet ham, hvorledes de har fanget saadan en Fisk, der veyede 4000 Pund, og har fundet i ham et heelt Menneske. Ligeledes fangede Massilienserne engang een, der havde slugtet en Mand med fuld Harnisk i sig. Og mener Rondeletius, at det har just været ligesaadan en Fisk, som slugede Propheten Jonas, og som ved en besynderlig Guds Bestyrelse ved Live holdte ham i tre Dage i sig

15

3.

Angaaende Carcharia, da ere de paa 20 Alens Længde, og hartad saa store som Valfiske. Den er en af de skadeligste Fiske i Havet, for hvilken Menneskene og Fiskene gruer for. Den bliver af Aristot. og Oppiano kaldet Galeus og Hustelus, af Portugiserne Tubaron, af Hollænderne Hayen, (Hundfisken). Der fortælles om den i den ostindiske Reisebeskrivelses 4 D. 4 C., hvor der tales om Hugonis Lindschotts Seylads, at da han var ved den Stad Cochin, og en Baadsmand for at hænge Roret bag fra ind i Skibet, havde ladet sig glide ved et Tov ned i Vandet, kom saadan en Fisk og beed Benet af ham, og da han vilde gribe efter det, saa snappede Hayen ogsaa Armen og et stykke af hans Lænd, uagtet de andre Baadsfolk stærk slog paa ham. Ligesaaadan et Exempel fortæller ogsaa Georg Andersen i sin Skibsfart, som han gjorde fra Indien til det røde Hav. Der sad, (skriver han) nogle af vore Folk i vor Baad, for at fiske, og da een af dem sad paa Kanten af Baaden med det ene Been i Vandet, kom en Hay, og beed i en Hast Benet af ham, ja han havde taget ham reent bort med sig, dersom de andre ikke vare komne ham til Hielp. Da nu dette

16

var passeret, slog vore Folk det strax af Tankerne, og to Dage derefter sprang nogle af dem i Søen for at bade sig, i det stille Veyr, men de vare neppe komne i Vandet, førend to af dem blev af saadan en Hay trukken ned under Vandet, og kom aldrig siden op igien. De andre som bleve forskrekkede, ilede til Skibet igjen. Hvorudover der gik fra vores Skibspatron en Befalning ud, at ingen maatte driste sig til at bade sig i Søen, uden han vilde miste et Aars Sold.